



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Dispvtaones Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 1. An Spiritus sanctus producatnr à Patre, & Filio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

diuinis, & proprium Spiritui sancto. Personale quidem, propterea quod nomine Doni importatur aptitudo ut donetur. Quod autem donatur, habet aptitudinem, vel habitudinem, & ad id a quo datur, & ad id cui datur. Non enim daretur ab aliquo nisi esset eius, & ad hoc alicui datur, ut eius sit. Personam autem diuinam dicitur esse alicuius, vel secundum originem, sicut Filius est Patris: vel in quantum ab alio habetur: nempe a rationali creatura, quæ potest illa fieri, & vti eius effectu. Quare nomen Doni in diuinis significat personam procedentem ab alia, a qua potest donari creatura rationali. Est verò idem nomen proprium Spiritui sancto: quia importat gratuitam donationem. Ratio autem gratiæ donationis est amor. Ideo enim damus gratis aliquid alteri, quia volumus ei bonum. Primum ergo quod damus ei, est amor quo volumus ei bonum. Vnde manifestum est amorem habere rationem primi doni, per quod omnia gratuita donantur. Cum ergo Spiritus sanctus procedat, ut amor, procedit in ratione primi doni. Hæc D. Thomas, quæ sequentibus sectionibus explicanda sunt.

SECTIO I.

An Spiritus sanctus producat a Patre & Filio?

SPIRITUM Sanctum à Patre procedere testatur expressè Scriptura Ioan. 15. ver. 26. *Cum autem venerit Paracletus ille, quem ego mittam vobis spiritum veritatis qui à Patre procedit.* Idque apud omnes tam Græcos quam Latinos indubitatum est. De filio autem, de quo Græci Iuniores negant, idem ibidem insinuat, cum ait Christus, Paracletum illum spiritum veritatis missum iri à se. Etenim una persona in diuinis non mittitur ab alia, nisi procedat ab illa, ut patet per disput. sequenti sect. 5. Ergo cum Christus significat Spiritum sanctum à se mitti, significat etiam à se produci. Idem ex eo Ioanis loco, & similibus colligunt sancti Patres, Athan. in epist. ad Serapionem Episcoporum Truies. post medium. & epist. 1. ad Serapionem Episcop. initio, Nazianzenus Orat. 37. post med. August. lib. 4. de Trin. cap. 20. Gregor. Homil. 26. in Euangelia, & Cyril. lib. 20. in Ioan. cap. 33. initio, & cap. vlt. in fine & epist. 10. paulo ante Anathematos, ubi etiam notat eandem ob causam Spiritum sanctum vocari à Christo spiritum veritatis. Est enim inquit, Spiritus veritatis nominatus: & Christus ipse veritas est. *Emititur ab eo quemadmodum & ex Deo Patre.* Eandem missionem Christus reipia confirmavit, & processionem Spiritus sancti à se ipso insinuavit, Ioan. 20. quando insufflauit in Apostolos, dicens, *Accipite Spiritum sanctum,* &c. Ad significandum, quod sicut

Probat ex Scriptura Spiritum sanctum procedere à Filio.

halitus ab ore hominis insufflantis procedit sic Spiritum sanctum quem illis dabat, à se procedere. Deinde Ioan. 16. Christus de Spiritu sancto sic ait: *Ille me clarificabit, quia de me accipiet: formaliter scilicet ut meo, & à me ipso, ut exponunt sancti Patres, Athanas. in epist. ad Serapionem. Nazanz. orat. 49. in fine, Epiphanius in Anchor. col. 7. Didymus lib. 2. de Spiritu sancto post med. Cyril. Hierosol. Catecheli 16. post med. Cyril. Alexandr. lib. 13. Theol. cap. 3. initio, Synodus Alexandr. in epistola ad Nestorium, quæ extat in Concilio Epheso longe post initium, Hilar. lib. 8. de Trinit. post med. Ambr. lib. 5. de fide ad Gratian. cap. 6. fere initio, August. tract. 99. & 100. in Ioan. Leo serm. 1. de Pentecoste cap. 3. & Anselm. lib. de processione Spiritus sancti cap. 8. & 11. Eademque de causa Spiritus sanctus in Scriptura vocatur sapius Spiritus Christi, & spiritus Filij: ut ad Gal. 4. *Quoniam estis Filij Dei, misit Deus spiritum Filij sui in corda vestra* Vbi sermo est de Spiritu sancto, cuius tempora sunt eorum honorum, ut dixit Paulus alibi. Et ad Rom. 8. *Vos in carne non estis, sed in spiritu. Si tamen spiritus Dei habitet in vobis. Si quis autem non habet spiritum Christi, hic non est eius.* Et Acto. 16. *Transiuntes Phrygiam, & Galatia regionem, verati sunt à Spiritu sancto loqui Verbum Dei in Asia. Cuius venissent autem in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam, & non permisit eos Spiritus IESU.* Ex quo loquendi modo Spiritum sanctum à Filio procedere inferunt Cyril. Alexand. dial. de Trinit. lib. 3. post med. & August. tract. 90. in Ioan. Secundo, idem expressè docent Concilia generalia, Nicænum secundum A. C. 7. in definitione seu confessione fidei, Lateran. cill. sub Innocentio III. cap. Firmiter, initio.*

Lugdunense cap. vnico de summa Trinit. Florent. in litteris vnionis, & in Decreto Eugenij, initio. Quibus adde Synodum Alexand. in epist. ad Nestorium, approbata à concilio Ephesino longe post initium: Toletana primam, quartam, sextam, octauam & vnde simum, in professione fidei: Heistellane apud Bedam lib. 4. historia Anglicana cap. 17. Aquisgranense sub Carolo Magno, cuius mentionem facit Aimonijs lib. 4. de gestis Francor. cap. 95. & Vormatiens. in professione fidei.

Idem tertio expressè affirmant sancti Patres Hilar. lib. 2. de Trinit. August. lib. 5. de Trinit. cap. 11. Anselmus lib. de process. Spiritus sancti cap. 8. & sequentibus, & alij Patres Latini vnanimi consensu. Ex Græcis vero Didymus, Athanasius, Cyrillus vterque, Epiphani. Chrysost. Nazianz. & alij, locis partim supra citatis, partim inferius referendis.

Accedit quarto ratio logica, quia si Spiritus sanctus non procederet à Filio, non distingueretur realiter ab illo, atque ita in diuinis duæ tantum essent personæ, vt probabitur sectione sequenti. Item sicut filius à Patre procedit per secunditatem actus essentialis intelligendi: ita Spiritus sanctus, per secunditatem actus volendi. Ratio autem intelligentiæ prior est, quam ratio amoris & affectus: quia nihil potest esse volitum, nisi sit cognitum; & cognitio ratione prior est, quia se habet vt conditio necessaria ex parte obiecti, vt terminare possit actum voluntatis. Vnde similiter secunditas, & processio ac communicatio secundum intelligentiam, est ratio prior, quam secunditas, & processio ac communicatio secundum voluntatem. Et terminus procedens secundum intelligentiam, quemadmodum accipit essentiam diuinam & perfectionem omnem non repugnantem: sic accipit voluntatis secunditatem, quæ vnica est. Quare per eandem constituitur cum genitore vnus principium ad spirandum: sicut per eandem essentiam Pater, Filius, & Spiritus sanctus, constituntur vnus Deus: & per eandem omnipotentiam vnus omnipotens. Hæc rationi consonat illud Christi Ioan. 16. Ille (Spiritus sanctus) me clarificabit, qui a deo accipiet, & annuntiabit vobis. Omnia quæ habet Pater, mea sunt (formaliter mihi communicata, excepta scilicet proprietate patris) propterea dixi quia de deo accipiet, & annuntiabit vobis.

Obiiciunt primo Græci Schismatici Scripturam non asserere Spiritum sanctum procedere à Filio, sed à Patre. Argui de eius processione nihil aliud affirmandum est, quam quod ipsa reuelauit: iuxta illud Cyrilli Hierosol. Catechesi 16. Dicamus de Spiritu sancto ea tantum quæ scripta sunt. Si quid autem scriptum non est, curiose non scrutamur.

Respondeo, Scripturam locis ante commemoratis Ioan. 14. 16. & 20. Roman. 8. Gal. 4. & Actor. 16. satis aperte significare

Spiritum sanctum procedere à Filio. Eademque loca sic interpretantur Patres Græci & Latini communiter, quorum plurima testimonia videri possunt apud Suar. lib. 10. cap. 1. num. 5. 6. & 7. & apud Didacum Ruis disp. 67. sect. 3. 6. 7. & 8. & nos sepe rursus non pauca indicauimus.

Obiiciunt secundò in Concilio Constantinop. 1. de Spiritu sancto asseri, quòd à Patre procedat. De Filio autem nullam ibi mentionem fuisse factam. Nimirum quia non procedit à Filio. Antiqui Concilium male id reuocauerunt. Debebat enim principium totale & adequatum Spiritus sancti assignari. Quòd verò est in simbolo Nicæno, vt cantatur à Latina Ecclesia. Qui ex Patre Filioque procedit, aiunt non esse definitum à Concilio Nicæno primo, cuius illud symbolum: sed perperam additum à Latinis, contra mentem Concilij, & expressam prohibitionem Concilij Chalcedonenfis actione 5. in secunda fidei definitione, & Ephesini in expositione symboli Nicæni. Et in epist. Cyrilli ad Ioannem Antiochen. Nam anathemate teriunt eos, qui aut fuerint autam fidem componere à fide Nicæni Concilij.

Respondeo, in Concilio Constantinop. 1. de Spiritu sancto asseri, quòd à Patre procedat: an verò etiam à Filio, neque ibi asseritur, neque negatur. Neque etiam ibi declarari hoc debuit: quia tunc non erat questio, quòdnam esset principium adequatum & totale Spiritus sancti: & ad refutandas hæretes tunc exortas sufficiebat id quòd à Concilio expressum fuit. In Concilio verò Nicæno 1. quòd fuit antiquius Constantinopolitano 1. nihil aliud positum fuit in simbolo, nisi illud solum: Credo in Spiritum sanctum, quicquid dicat Loayza in Scholis ad Concilium III. Toletan. Deinde à Constantinop. 1. additum fuit, Ex patre procedentem. Postremo ab alijs addita fuit particula, Filioque. Quæ quando, & à quibus addita primum fuerit, incertum est. Quòd enim dicunt aliqui, fuisse primo additam in concilio Romano sub Damaso incertum est. Nam in Concilio illo prout nunc extat tom. 1. Concil. nihil tale habetur, neque id aliqui probant ex Historia Tripartita lib. 9. cap. 14. Nam in capite illius neque sit mentio illius additionis, neque Concilij Romani sub Damaso. Constat tamen additio nem illam antiquissimam esse. Nam habetur in Concilio Toletano VIII. quòd fuit celebratum circè annum Christi 653. Eademque affirmatur, antequam consuetudinem fuisse in Hispania vt in Ecclesijs sic publicè decantaretur. Habetur quoque in Nicæno secundo, quæ fuit septima Synodus Generalis, actione 7. in definitione, & professione fidei.

Perperam autem conueniunt Græci Schismatici de additione illa. Nam si Ecclesiæ licuit in Concilio Constantinopolitano primo addere symbolo Nicæni primi par-

Prof. 3. ex Patrib.

Probatur ratione.

5. Dilatur prima obiectio Græcorum.

Secunda obiectio.

Cyrill. Epist. 28.

Quando nam additum in simbolo. Quæ à Patre & Filio procedit.

NO
SAL

ticulam. Ex Patre procedentem, neque hoc ipsi reprehendunt: quidni postea licuerit eidem Ecclesie addere, *Filioque*? Quod autem Concilia Chalcedon. & Ephesin. anathematizant eos qui ausi fuerint aliam fidem componere a fide concilij Niceni primi: intelligendum est de alia, id est, de contraria, vel diuersa & repugnante: non autem de alia quomodocunque, etiam per maiorem explanationem. Primo, quia alioquin Concil. Constantinense primu hoc anathema incurrisset: quippe quod aliquis Niceno primo, addidit. Secundo, quia Concilia priora non possunt eam legem ponere posterioribus, aut Summis Pontificibus, & Ecclesie vniuersae, ut occurrente necessitate non possint addere, & exponere, quae in prioribus fuerunt omnia, aut minus explicata. Sicut ergo Patres Constantinopolitani primi addiderant aliquid symbolo Niceno ad refutandum errorem Macedonianorum tunc exortum, ut ait Basil. epist. 60. Sic quia omisio illius particulae, *Filioque*, incipiebat esse Graecis occasio erroris, recte addita fuit a concilio Toletano octauo, Niceno secundo, Lateran. Florentino & aliis Generalibus. Siue additio facta fuerit primu a Toletano, vel a Romano sub Damaso, siue non: de quo parum refert, cum constet a multis Synodis Generalibus additionem illam approbatam fuisse.

Obiiciunt tertio Graecos Patres antiquos. Sed illis falso iuniores Graeci Schismatici sententiam suam opponunt. Nam Athanas in symbolo diserte asserit Spiritum sanctum procedere a Patre & Filio: de cuius symboli auctoritate vide Bellarm. lib. 2. de Christo cap. 25. & Genebrard. lib. 3. de Trinit. Idemque asserit epist. 1. & 2. ad Serapion. Episcopum. Idem etiam Didymus lib. 2. de Spiritu sancto, qui liber extat inter opera D. Hieronymi, a quo latine redditus fuit. Itemque Basilus lib. 3. contra Eunom: post id post initium, ubi ait Spiritum sanctum esse dignitate secundum a Filio, cum ab ipso sit. *Nam quemadmodum, inquit, Filius ordine quidem a Patre secundus est, quoniam ab illo est: & dignitate, quoniam origo atque causa essendi Pater ipsi est &c. Natura vero nullo modo secundus, quoniam in utroque una est deitas: ita videlicet Spiritus sanctus, est dignitate & ordine secundus a Filio est, non tamen vel similiter altera ipsum esse natura inde consequetur.* Et lib. 5. contra eundem Eunom. Spiritum sanctum vocat imaginem Filij. Quod etiam facit Gregor. Nyssen. in vita Gregorij Thaumaturgi. Imago autem processionem in portat ab eo cuius est imago, ut dicitur superiori ostendimus. Idem denique Chrysostomus tom. 5. veteris editionis hom. 1. & 2. de symbolo, Epiphan. haeresi. 69. & in Ancharato. Cyrill. Alexand. epist. 108. & alibi passim. Saepius enim hanc veritatem inculcat & confirmat contra Theodoretum, qui primus ex antiquis oppositum dicere ausus est, quem diu post secuti sunt Theo-

phylact. & Euthymius. *Paucere etiam illis videtur D. Damascenus lib. 1. de fide cap. 11. in fine cum ait, Ex Filio Spiritum sanctum non dicimus.*

Sed quod attinet ad Theodoretum, ille aperte fuit Nestorianis, qui hunc errorem inter alios secuti sunt, ut habetur ex Concilio Ephesino & ex V. Synodo. collat. 5. in fine, & ex VI. Synodo. act. XI. in Epistola Sophronij, & ex confessione fidei Iustiniani Imperatoris, quae habetur tom. 2. Concilio. rum veteris editionis pag. 394. Male autem hunc suum errorem sic confirmat Theodoretus, cum in contradictione anathematismi 9. Cyrilli, sic ait: *Si Spiritum sanctum ex Filio aut per Filium suam essentiam habere dicas, ut blasphemari hanc & tanquam impiam aspernabimur. Credimus enim Filio dicenti Spiritus qui de Patre egreditur.* Quae argumentatio negatiua, est vitiosa. Nam vnum dicere, non est negare aliud non repugnans neque impossibile. Ad si Filio credit Theodoretus, ille satis significat Spiritum sanctum procedere a se. *Mar. 14.* & aliis locis supra citatis. Theophylacti vero & Euthymij, multo posteriorum auctoritas minoris est momenti, nec villo modo conferenda cum Graecis antiquioribus supra citatis, & cum Latinis omnibus: quorum sententiam & consensum non aspernarentur Graeci Iuniores, si starent maiorem suorum arbitrio, quos in Concilio Chalcedonensi, & in V. & VII. Synodo generali, magna cum veneratione Latinorum Patrum sententias recepisse constat ex eorumdem Conciliorum Actis.

An vero isti, & si qui alij, contrarium senserunt ante exortum apertum schisma tempore Leonis noni Summi Pontificis, quo tempore Graeca Ecclesia a Latina discessit propter articulum istum & aliorum alios, Romanique Pontificis obedientiae se subdixit, sensendi sint haeretici, parum referat. Excusant Suares lib. 10. cap. 1. & alij plerique. Damascenus vero a D. Thoma q. 10. de potentia art. 4. ad ult. reuocatur ut improprie vel falso locutus: sed a quibusdam aliis excusatur, quasi non in re ipsa, sed in modo loquendi disenserit: atque id solum significare voluerit, Spiritum sanctum non esse ex filio ut ex patre, sed potius ex patre per filium. Quia non est ex filio tanquam ex primo fonte, sed ut habente virtutem spirandi a patre. Vnde sicut simili de causa dicitur Pater omnia creasse per Filium Ioan. 1. & ad Hebr. 1. sic &c. Ideoque Graeci frequentius dicunt Spiritum sanctum esse a Patre per filium, quam esse a patre & filio: quia per particulam, a, vel ex, absolute prolatam, primum fontem in diuinis significare solent: ut notauit Bessarion in libro pro vnione, qui extat in Actis Concilij Florentini post Decreta Concilij, cap. 4. & sequentibus, ubi etiam modus ille loquendi a Concilio approbatus fuit in literis vnionis quae habentur Iess. ult.

MARTINUS
NICENSIS
D. N. R. E.

Athanas.
Bellarmia.
Genebrard.

Gregor.
Chrysost.
Epiphan.
Cyrill.
paulo ante
Anathematis.

Theodoret